

บรรณาธิการแถลง

‘ความไม่เท่าเทียมทางสังคม’ (Social Inequality) เป็นปัญหาที่สำคัญและได้รับความสนใจอย่างสูงจากนักสังคมศาสตร์มาเป็นเวลาช้านาน ปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อน และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งผลกระทบต่อความขัดแย้ง คุณภาพชีวิต และความเป็นธรรมทางสังคม

เมื่อมองย้อนกลับไปสู่ศตวรรษที่ 19 จะพบว่าความไม่เท่าเทียมที่ได้รับความสนใจในช่วงนั้น คือ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ โดยนักคิดสำคัญ คือ คาร์ล มาร์ก (Karl Marx) (1818-1883) เขามองว่า สังคมทุนนิยมได้ก่อให้เกิดความแตกต่างทางชนชั้น (Classes) ระหว่าง “นายทุน” ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต กับ “กรรมกรชีพ” ผู้ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ติดตัว (เว้นแต่พลังแรงงานที่ขายได้) คนงานดำรงชีพด้วยการขายแรงงานเพื่อแลกกับค่าจ้างที่มีมูลค่าเพียงแค่การบริโภคให้มีแรงทำงานในวันรุ่งขึ้นเท่านั้น แต่สิ่งที่แรงงานผลิตออกมามากกลับถูกนายทุนครอบครองและนำไปสะสมทุน (Capital Accumulation) จนเกิดการกระจุกตัวของทุน (Concentration) และรวมศูนย์ทุน (Centralization) เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันทำให้ช่องว่างทางชนชั้นถ่างออกไปมากขึ้นตามลำดับ มาร์กจึงเสนอให้ปฏิวัติสังคมนิยมเพื่อสลายความแตกต่างทางชนชั้น นำปัจจัยการผลิตมาเป็นของสังคม จัดระเบียบสังคมที่เน้นส่วนรวม (Collectivism) ทุกคนเท่าเทียมกันทางผลลัพธ์ (Equality of Outcome) โดยแต่ละคนทำงานตามความสามารถแต่รับผลผลิตตามความต้องการ¹

ผู้คัดค้านนักคิดมาร์กซิสต์ที่สำคัญ คือ ทอลคอตต์ พาร์สันส์ (Tolcott Parsons) (1902-1979)² นักทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ชาวอเมริกัน เขามองว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะขจัดความไม่เท่าเทียมทางสังคมในทางตรงข้าม ความไม่เท่าเทียมกลับเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งพึงปรารถนาสำหรับสังคม อันทำให้ความไม่เท่าเทียมดำรงอยู่อย่างมั่นคงภายใต้การคำนวณอย่างเหนียวแน่นจากค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม เหตุที่เป็นดังนี้เกิดจากภายในสังคมมีการแบ่งงานกันทำ โดยแต่ละงานต่างมีความสำคัญต่อระบบสังคมต่างกัน สังคมจึงต้องมีระบบการกระจายรางวัลสู่ตำแหน่งต่าง ๆ แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าตำแหน่งนั้นรับผิดชอบต่อกิจกรรมของส่วนรวมมากน้อยเพียงใด ตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงและใช้ทักษะสูงก็จะได้รับรางวัลสูงพร้อมกับได้รับสิทธิอำนาจในการจัดการ ส่วนตำแหน่งที่มีความสำคัญต่ำและรับผิดชอบ

¹ Marx, K. & Friedrich, E. (1985). *The Communist Manifesto*, Middlesex: Penquin Books.

² Parsons, T. (1940). Analytic Approach to the Theory of Stratification. *American Journal of Sociology*, 45.

ต่อส่วนรวมต่ำก็จะได้รางวัลต่ำ³ อันเป็นพื้นฐานของการจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) ที่ก่อให้เกิดหลักประกันแก่สังคมส่วนรวมว่า ทุก ๆ ระบบย่อยจะได้รับการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ⁴

แน่นอนที่สุด ความเสมอภาคในผลลัพธ์ (ตามแนวคิดมาร์กซิสต์) นั้นเป็นสิ่งเพื่อฝันที่จะทำให้ทุกคนได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน แต่การเน้นความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) ที่สุดโต่งเพียงด้านเดียว โดยถือว่าทุกคนเท่าเทียมกันและสามารถแข่งขันกันภายใต้กฎ/กติกาที่เป็นกลาง (ตามแนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยม และเสรีนิยมคลาสสิก) แม้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา แต่มีอาจทำให้บรรลุเป็นจริงได้เช่นกัน เนื่องจากแต่ละคนต่างครอบครองทรัพยากรเริ่มต้นไม่เท่ากัน อันทำให้ผู้ครอบครองทรัพยากรน้อยเสียเปรียบและพ่ายแพ้อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น จึงกล่าวได้ว่า ทั้งมาร์กซิสต์และโครงสร้างหน้าที่นิยมต่างมีจุดอ่อนด้วยกันทั้งคู่ ผู้ที่พยายามแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าวนี้คือ จอห์น ราวล์ส (John Rawls) (1921-2002) นักปรัชญาชาวอเมริกัน ผู้ชี้ทางสว่างด้วยแนวคิด “ความยุติธรรมที่เที่ยงธรรม” (Justice as Fairness) ซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ข้อ คือ (1) ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน (2) ทุกคนได้รับโอกาสให้ปั่นบันไดทางสังคมเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน และ (3) คนที่เสียเปรียบจะได้รับการชดเชย⁵

แนวคิดมาร์กซิสต์เป็นพื้นฐานของขบวนการสังคมนิยมแห่งศตวรรษที่ 20 ส่วนแนวคิดสังคมประชาธิปไตย (Social Democracy) เป็นพื้นฐานของพรรคแรงงานที่เคลื่อนไหวในประเทศยุโรป จนกระทั่งสามารถสถาปนารัฐสวัสดิการได้สำเร็จนับจากทศวรรษ 1920-1940 เป็นต้นมา นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาใช้ทดแทนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้แรงงานในภาคบริการมีความสำคัญแทนที่แรงงานภาคการผลิต ในขณะที่อัตราค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น จนทำให้คนงานสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างกว้างขวาง สภาพชีวิตที่ดีขึ้นของกรรมมาชีพในยุโรปได้ส่งผลให้ความนิยมในแนวคิดมาร์กซิสต์ค่อย ๆ ลดลง จนกระทั่งถึงจุดต่ำสุดเมื่อประเทศสังคมนิยม/คอมมิวนิสต์ถล่มทลายเพื่อประกาศยอมแพ้อย่างเป็นทางการนับจากกลางทศวรรษ 1980s เป็นต้นมา

ในขณะที่ขบวนการสังคมนิยม/คอมมิวนิสต์กำลังถูกฉีกขาดลงอยู่นั้น ปรากฏว่าแนวคิดชนชั้นและความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจได้รับความสนใจลดน้อยถอยลงตามไปด้วย แต่สิ่งที่เกิดขึ้นและเข้ามาแทนที่ในเวลาใกล้เคียงกัน คือ ประเด็นความไม่เท่าเทียมของพลเมืองชั้นสอง (อาทิ สตรี ผู้นิยมรักร่วมเพศ กลุ่มชาติพันธุ์ และคนพิการ) ซึ่งกลับได้รับความสนใจมากขึ้น พร้อม ๆ กับการก่อรูปของขบวนการทาง

³ Abrahamson, M. et al. (1967). *Stratification and Mobility*, New York: Macmillan Publishing.

⁴ ต่อมา Kingsley Davis และ Wilbert E. Moore ได้นำแนวคิดของ Parsons มาขยาย โดยเสนอว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมจะเป็นหลักประกันว่า ตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อสังคมสูงสุดนั้นจะต้องได้รับการบรรจุโดยบุคคลที่มีคุณวุฒิสูงสุด ดังนั้น ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมที่เรียบง่ายหรือสังคมซับซ้อน จะต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งในแง่รายได้และเกียรติภูมิ โดยสังคมจะต้องมี “กลไกเชิงหน้าที่” เพื่อทำหน้าที่สองประการ คือ (1) ทำหน้าที่บรรจุคนที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง และ (2) กระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและต่อเนื่อง ผ่านการกระตุ้นด้วยรางวัลที่แตกต่างกันนี้ (อ้างจาก Davis, K. & W. E. Moore. “Some Principle of Stratification” in Celia S. Heller. (ed.) *Structured Social Inequality: A Reader in Comparative Social Stratification*. New York: The Macmillan Company, 493-497. และ Davis, K. *Human Society* New York : The Macmillan Company 1954.)

⁵ Rawls, J. (2003). *A Theory of Justice*, Massachusetts: Harvard University Press.

สังคมแบบใหม่ (New Social Movements) นับจากทศวรรษ 1970-1980 เป็นต้นมา แม้ว่าความไม่เท่าเทียมของพลเมืองชั้นสองได้รับการแก้ไขในช่วงก่อนหน้านี้แล้ว แต่ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขในมิติทางกฎหมาย เช่น สตรี คนพิการและชนสีผิวในบางพื้นที่ ต่างได้รับสิทธิในเลือกตั้งและมีความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติพบว่า พลเมืองชั้นสองเหล่านี้ต่างถูกเหยียดฉันทและถูกกีดกันอันมีสาเหตุมาจากรากเหง้าทางวัฒนธรรม อาทิ ไม่จ้างคนสีผิวเข้าทำงาน เลือกที่จะไม่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคนสีผิวอาศัยอยู่ คนงานหญิงได้รับค่าจ้างต่ำกว่าชาย รวมทั้งความไม่เท่าเทียมในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน ฯลฯ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองว่าด้วยอัตลักษณ์” (Identity Politics) ที่เคลื่อนไหว/ผลักดันเพื่อให้เกิดการยอมรับโดยผ่านการต่อสู้ในบริบททางวัฒนธรรม พร้อมกับเกิดความสนใจในมโนทัศน์ใหม่ ๆ อาทิ การกีดกันออก (Social Exclusion) การผนวกรวม (Social Inclusion) ความยุติธรรม (Social Justice) และความแตกต่างหลากหลาย (Diversity)⁶

อย่างไรก็ตาม ในช่วงประมาณ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา พบว่าความสนใจในปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจกลับถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เนื่องจากเป็นปัญหาที่ปรากฏเด่นชัดมากขึ้นเกี่ยวกับการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมและความยากจน โดยมีนักวิชาการ 2 ท่านที่ได้รับความสนใจและมีอิทธิพลอย่างสูงในการวิเคราะห์ถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจในช่วงนี้ คือ สติกลิตซ์ (J. E. Stiglitz) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันผู้ยิ่งใหญ่ ที่ได้รับรางวัลโนเบลประจำปี 2001 และ พิกetty (Thomas Piketty) ศาสตราจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ผู้โด่งดังจากประเทศฝรั่งเศส

สติกลิตซ์⁷ มองว่าความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจได้ขยายตัวนับจากทศวรรษ 1990s เป็นต้นมา อันเป็นผลมาจากนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) ที่ลดการกำกับ/แทรกแซงของรัฐเพื่อปล่อยให้กลไกทางเศรษฐกิจสามารถจัดระเบียบตัวมันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และยกเลิกสวัสดิการของรัฐ นโยบายดังกล่าวแม้ก่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม (Fairness) แต่มีอาจทำให้เกิดความยุติธรรม (Justice) เนื่องจากแต่ละคนที่เข้าสู่สนามแข่งขันต่างครอบครองทรัพยากรที่แตกต่างกันราวฟ้ากับดิน อันทำให้ผู้ครอบครองทรัพยากรน้อย (เช่น ผู้ประกอบการที่มีทุนน้อย เกษตรกรในประเทศด้อยพัฒนา และกรรมกรโดยทั่วไป) มีแนวโน้มจะพ่ายแพ้การแข่งขันจนสิ้นเนื้อประดาตัว อันตรงข้ามกับทุนขนาดใหญ่ที่สามารถสะสมทุนและความมั่งคั่งได้อย่างรวดเร็วโดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ มากีดขวาง

ส่วน พิกetty⁸ มองว่าความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งปกติเนื่องจากเป็นกฎธรรมชาติที่ติดอยู่ภายในระบบทุนนิยมโดยตัวมันเองอยู่แล้ว เหตุที่เป็นดังนี้ เกิดจากระบบทุนนิยมซึ่งปกติแล้ว “อัตรา

⁶ Newman, J. Changing Equalities: Politics, Policies and Practice. in T. Bovaird & E. Löffler (eds.) *Public Management and Governance*. London: Taylor & Francis Group.

⁷ Stiglitz, J. (2012). *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*, New York: W.W. Norton; Stiglitz, J. (2003) *Globalization and Its Discontents*, New York: W.W. Norton.

⁸ Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*, Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.

ผลตอบแทนต่อทุน” (Rate of Capital Return) จะมีค่าสูงกว่า “อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” (Rate of Economic Growth) อันส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น เขาใช้เวลาในการวิจัยกว่าสิบปี เพื่อศึกษาข้อมูลจากยุโรปและสหรัฐอเมริกา นับจากศตวรรษที่ 18 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 18-19 มีลักษณะกระจุกตัวสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งตกอยู่ในกำมือของคนเพียงไม่กี่ตระกูล ต่อมาในศตวรรษที่ 20 ได้เกิดพลังด้านการกระจุกตัวของทุนขึ้น คือ การเกิดสงครามโลก 2 ครั้ง และสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยกีดขวางและทำให้การกระจุกตัวทางเศรษฐกิจลดระดับลง นอกจากนี้ นโยบายรัฐสวัสดิการและการเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้ายังเป็นอุปสรรคที่ส่งผลให้ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจลดน้อยถอยลงอีกด้วย พิกเก็ตตี ได้เสนอทางออกสำหรับแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจในอนาคต คือ การเก็บภาษีทุนในอัตราก้าวหน้าที่ดำเนินการพร้อมกันในระดับโลก (Progressive Global Tax on Capital) และความโปร่งใสในการบริหารจัดการระบบการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Transparency)

“วารสารพัฒนาสังคม” ฉบับนี้ (ปีที่ 18 ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2559) ได้ยกปัญหา “ความไม่เท่าเทียมทางสังคม” เป็นประเด็นหลัก โดยมีบทความประจำฉบับ 7 บทความ จำแนกออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) ประชญา/แนวคิดด้วยความไม่เท่าเทียมกัน (2) ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ และ (3) ความไม่เท่าเทียมของพลเมืองชั้นสอง (สตรี ผู้นิยมนักร่วมเพศ กลุ่มชาติพันธุ์ และคนพิการ)

บทความแรก สุวิชา เป้าอารีย์ ได้นำเสนอข้อถกเถียงทางปรัชญาการเมืองเกี่ยวกับ “ความเสมอภาค” (Equality) ในมิติต่าง ๆ โดยผ่านการสำรวจข้อถกเถียงระหว่างนักอนุรักษนิยมคลาสสิก กับนักเสรีนิยมคลาสสิก และนักเสรีนิยมสมัยใหม่ รวมทั้งแนวคิดของนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงระดับโลก อาทิ Aristotle, Kurt Vonnegut และ Friedrich Nietzsche เป็นต้น โดยในตอนท้ายผู้เขียนจบด้วยประมวลแนวคิดเหล่านี้ออกมาในรูปของคำถาม เพื่อกระตุ้นต่อมความคิดสำหรับผู้สนใจได้เข้าร่วมทำการบ้านต่อ

บทความถัดมา หลี เหมินเหลียง ได้วิเคราะห์ปัญหาในการพัฒนาของประเทศจีน โดยพบว่านับจากเปิดประเทศสู่ระบบตลาดอย่างจริงจังในปี 1978 เป็นต้นมา จีนเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จนก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจขึ้นอย่างรุนแรง การพัฒนาที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวได้ส่งผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม อันแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาของจีนที่ผ่านมาไม่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ อันทำให้จีนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายครั้งใหญ่

บทความต่อมา ปรีชา อุยตระกูล ได้แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับ ซึ่งอยู่ในระดับสูงกว่าภาคอื่น ๆ อย่างเด่นชัด ทั้งความเหลื่อมล้ำทางด้านงบประมาณที่ได้รับ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อัตราค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ และอัตราส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ที่ได้รับการจัดสรรน้อยกว่าภาคอื่น ๆ โดยสาเหตุของความเหลื่อมล้ำดังกล่าว เกิดจากโครงสร้างในการจัดสรรงบประมาณให้แก่ท้องถิ่น การรวมศูนย์อำนาจทางการบริหาร และการผูกขาดทางเศรษฐกิจโดยนายทุนผู้มีอิทธิพล สุดท้ายผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการลดความเหลื่อมล้ำ โดยการ

กระจายอำนาจสู่ชุมชนและท้องถิ่น การเสริมสร้างอำนาจให้แก่ประชาชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง

อัมพร โคตรสิงห์ ได้วิเคราะห์ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินในประเทศไทยที่มีลักษณะกระจุกตัวอยู่ในมือของคนเพียงไม่กี่ตระกูล ในขณะที่คนจนในชนบทส่วนใหญ่กลับไม่มีที่ดินทำกิน ทำให้คนจนจำนวนไม่น้อยบุกรุกป่าเพื่อถากถางเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ยึดถือกรอบคิดในการจัดการป่าแบบวิทยาศาสตร์ อันเป็นแนวคิดที่กีดกันภูมิปัญญาชาวบ้านออกจากสิ่งที่เรียกว่าความรู้ และเชื่อว่าจะต้องแยกคนออกจากป่าเพื่อจะได้อนุรักษ์ป่าให้มีความสมบูรณ์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้านขึ้นบ่อย ๆ สุดท้ายผู้เขียนได้เสนอทางออกในการแก้ปัญหาที่ดินทำกินในเขตชนบทด้วยแนวคิด “สิทธิชุมชน” และ “โฉนดชุมชน”

ศราวุฒ อินทพนม ได้ศึกษาถึงความไม่เท่าเทียมที่คนพิการได้รับในการจ้างงาน แม้ว่าปัจจุบันนี้รัฐมีนโยบายสนับสนุนคนพิการในการทำงานที่มีรายได้/ค่าจ้าง โดยผ่าน พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 (และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2556) ที่กำหนดให้สถานประกอบการจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน แต่ในทางปฏิบัติพบว่าการรับคนพิการเข้าทำงานน้อยมาก ซึ่งเหตุที่เป็นดังนี้เกิดจากวาทกรรมทางการแพทย์ที่มองว่าคนพิการคือผู้ผิดปกติ ต้องได้รับความช่วยเหลือ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ และหากรับเข้าทำงานก็จะทำให้เป็นภาระแก่ผู้ประกอบการ ในขณะที่การฟื้นฟูคนพิการในประเทศไทยภายใต้กรอบคิดการพัฒนาชีวิตที่เป็นอิสระก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม ได้วิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะ ที่ถูกครอบงำด้วยระบบวาทกรรม “ชายเป็นใหญ่” (Patriarchy) อันทำให้สถานภาพของความเป็นหญิงซึ่งถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอต้องปรับตัวให้เข้ากับวาทกรรมหลักดังกล่าว เช่น การเลี้ยงดูหญิงเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นภรรยาที่ดี และเป็นแม่บ้านที่ดี หญิงควรเลือกแต่งงานกับชายที่มีความเป็นผู้นำเพื่อจะได้ดูแล/ปกป้องหล่อน วาทกรรมชายเป็นใหญ่มีภาคปฏิบัติที่แพร่กระจายอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันครอบครัวและโรงเรียน ดังนั้นในการแก้ไขปัญหานี้จึงต้องพุ่งตรงไปยังสถาบันต่าง ๆ เหล่านั้น

กฤษฎา บุญชัย ได้วิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียมที่กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับ เนื่องจากการครอบงำด้วยวาทกรรมแบบวิทยาศาสตร์ ที่เบียดขับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ภาครัฐมองว่าไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงเป็นการทำลายป่า ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงหันมาทำเกษตรแผนใหม่ทดแทน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ไร่หมุนเวียนไม่ใช่เพียงแค่อาชีพและมีได้ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นระบบนิเวศเกษตรพื้นบ้านบนพื้นที่สูงที่พัฒนาขึ้นมาจากความรู้ท้องถิ่นที่สั่งสมมาหลายชั่วอายุคน การทำลายไร่หมุนเวียนจึงส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความมั่นคงทางอาหารของชาวกะเหรี่ยง ผู้เขียนได้เสนอให้แก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการพัฒนาที่จะต้องให้ความสำคัญในสิทธิทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างจริงจัง

สำหรับบทความทั่วไป ประกอบด้วย 2 บทความ คือ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม ได้อภิปรายถกเถียงเกี่ยวกับนโยบายของรัฐที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการตั้งคำถามต่อนโยบายการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) นโยบายการบูรณาการ (Integration) และนโยบายการให้สถานะพิเศษ (Accommodation) พร้อมกับเสนอแนวคิดที่ว่าด้วย ‘สิทธิทางวัฒนธรรม’ (Cultural Rights) และการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างหลากหลาย

บทความสุดท้าย ศิวัช พงษ์เพียจันทร์ ได้ใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณในการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการใช้งานซอฟต์แวร์ประเมินความเสี่ยงและผลกระทบทางสุขภาพที่มีผลมาจากมลพิษทางอากาศในเขตพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งผลการศึกษได้เชื่อมโยงไปสู่ นโยบายของรัฐ ที่ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบซอฟต์แวร์ประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพให้สอดคล้องกับความแตกต่างทางด้านคุณลักษณะทางประชากรของผู้ใช้

สุดท้ายนี้ คณะผู้จัดทำหวังว่าวารสารพัฒนาสังคมฉบับนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ในการเปิดพรมแดนทางปัญญาด้วยการตั้งคำถาม และพยายามค้นหาคำตอบที่เป็นข้อสงสัยต่าง ๆ ด้วยการนำเสนอข้อถกเถียงอันหลากหลาย อันจะทำให้ผู้อ่านสามารถใช้ความคิดในการไตร่ตรองโต้แย้ง และเข้าร่วมในการอภิปรายถกเถียงดังกล่าว เพื่อสืบทอดขนบของชุมชนวิชาการให้ดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมแห่งอารยะต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม
บรรณาธิการ

บทความประจำฉบับ: ความไม่เท่าเทียมทางสังคม

ความเสมอภาค: แนวคิดและข้อถกเถียงเบื้องต้น สุวิชา เป้าอารีย์	1
ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาที่ยั่งยืนจากประสบการณ์จีน หลี่ เหวินเหลียง และ จิตติยา สุวรรณะชญ	19
ความเหลื่อมล้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ปัญหาและทางออก ปรีชา อุตระกุล และ เอกรัตน์ เอกศาสตร์	35
ความเหลื่อมล้ำในที่ดินทำกิน: ปัญหาและทางออก ธันภักตร์ โคตรสิงห์	63
กำแพงกีดขวางสิทธิและความเท่าเทียมในโอกาสเข้าสู่แรงงาน และการจ้างงานของคนพิการไทย ศรานุณี อินทพนม	89
ความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะ: “ปัญหาความรุนแรง” ข้อท้าทายและทางออก เพ็ญประภา ภัทรานุกรรม	107
ไร้หมุนเวียน สิทธิทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นธรรมทางนิเวศและสังคม กฤษฎา บุญชัย	137

บทความทั่วไป

ชาติพันธุ์ และการจัดการความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ 157
สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ซอฟต์แวร์ประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพ 175
ที่มีผลจากมลพิษทางอากาศในเขตพื้นที่อยู่อาศัย
ศิวัช พงษ์เพียจันทร์

คำแนะนำวารสารพัฒนาสังคม